

Cümə axşamı, 8 may 1919-cu il, nömrə 175

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Pəncşənbə, 7 şabanül-müəzzəm sənə 1337. 8 mayıs 1919 sənə.

Türk və İslamlaşma müddətində məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalətin mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə "Azərbaycan" idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 1 manat.

Abunə şəraiti: Bakı üçün 1 aylığı 20 rubla, 2 aylığı 35 rubla, 3 aylığı 50 rubla. Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 25 rubla, 2 aylığı 45 rubla, 3 aylığı 60 rubla. Elan fiatı: birinci səhifədə sətri 4 rubla, axırınkı səhifədə sətri 3 rubla, itən şeylər və yer axtaranlar üçün 2 rubla.

1919 mayıs ayının 8-ində, pəncşənbə [cümə axşamı] günü, gündüz saat 11-də Azərbaycan Məclisi-Məbusanı iclası ola-cağı elan olunur.

HÖKUMƏT ELANI

1) Elan edilmiş tətili-ümumi siyasi və Azərbaycan istiqlaliyyəti əleyhinə oldu-ğuna və bir taqım Azərbaycan demok-rasiyası ilə heç bir əlaqəsi olmayan Ru-siya savdepiyası nümayəndələri tərəfin-dən idarə edildiyinə şübhə etməyərək, hökumət cümlə ağıl başında olan fəhlə-lərə müraciət edib tətilə iştirak etməmə-yə dəvət edir.

2) Əhalinin mənfəətini nəzərə alaraq, hökumət su yollarında, dəmiryolunda, teleqrafda, telefonda, elektrik mənbə-lərində, xəstəxanalarda, əcxaxanalarda tətilə yol verməyərək, bu mənəbələri tox-datmaq [dayandırmaq] istəyənlərin əley-hinə şiddətli tədbirlər icra edəcəkdir.

3) Fəhlələrin haqlı olan iqtisadi tələb-lərinə sərmayədarlar və fəhlələr iştirakı ilə müzakirə etməyi Məsai [Əmək] na-zirinə tapşıraraq, hökumət tətil günləri üçün tətil edənlərdən heç bir kimsəyə

muzd verilməyəcəyini elan edir.

4) Mövcud olan idareyi-örfiyyəyə [hərbi rejimə] istinadən, hökumət cümlə əhalini asayış və nizamə dəvət və Azər-baycanın istiqlaliyyətini rəxnədar edə [zədələyə] biləcək cümlə hərəkətin qarşı-sına şiddətli tədbirlər və hökumət ida-rələri kimi xüsusi idarələrin dəxi işlərinə xələl yetirmək istəyənlərə örfi idarənin şiddətli qanunları ilə cəza verəcəyi elan edilir.

Mayıs 6
Hökumət namına
Heyəti-Vükala raisi və
Daxiliyyə naziri: Nəsim bəy Yusifbəyli

MÜRACİƏTNAMƏ

"Əhrar" firqəsi fəhlələrə xitabən böy-lə bir müraciətnamə nəşr etmişdir:

Əmələ qardaşlar!
Azərbaycan istiqlaliyyətini elan etdi-yimiz gündən bəri Parlament, hökumət sizin halınızı təmin üçün çalışmaqda ol-duğunu bilirsiniz. Siz bilirsiniz ki, fəhlə həyatını təmin etmək sülh zamanında belə üç-beş günlük bir iş deyildir.

Mahəza [bununla belə], əhval və öv-

1919 mayıs 8 1919-cu il 175 nömrə

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Pəncşənbə, 7 şabanül-müəzzəm sənə 1337. 8 mayıs 1919 sənə.

Türk və İslamlaşma müddətində məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalətin mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə "Azərbaycan" idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 1 manat.

Abunə şəraiti: Bakı üçün 1 aylığı 20 rubla, 2 aylığı 35 rubla, 3 aylığı 50 rubla. Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 25 rubla, 2 aylığı 45 rubla, 3 aylığı 60 rubla. Elan fiatı: birinci səhifədə sətri 4 rubla, axırınkı səhifədə sətri 3 rubla, itən şeylər və yer axtaranlar üçün 2 rubla.

İstisna
1. Nəşrə qəbul edilən məqalələrə müəlliflərə mükafat verilməz.
2. Dərc edilən məqalələrin mükafatını idarə təyin edir.

İstisna
1. Nəşrə qəbul edilən məqalələrə müəlliflərə mükafat verilməz.
2. Dərc edilən məqalələrin mükafatını idarə təyin edir.

İstisna
1. Nəşrə qəbul edilən məqalələrə müəlliflərə mükafat verilməz.
2. Dərc edilən məqalələrin mükafatını idarə təyin edir.

İstisna
1. Nəşrə qəbul edilən məqalələrə müəlliflərə mükafat verilməz.
2. Dərc edilən məqalələrin mükafatını idarə təyin edir.

İstisna
1. Nəşrə qəbul edilən məqalələrə müəlliflərə mükafat verilməz.
2. Dərc edilən məqalələrin mükafatını idarə təyin edir.

İstisna
1. Nəşrə qəbul edilən məqalələrə müəlliflərə mükafat verilməz.
2. Dərc edilən məqalələrin mükafatını idarə təyin edir.

İstisna
1. Nəşrə qəbul edilən məqalələrə müəlliflərə mükafat verilməz.
2. Dərc edilən məqalələrin mükafatını idarə təyin edir.

İstisna
1. Nəşrə qəbul edilən məqalələrə müəlliflərə mükafat verilməz.
2. Dərc edilən məqalələrin mükafatını idarə təyin edir.

İstisna
1. Nəşrə qəbul edilən məqalələrə müəlliflərə mükafat verilməz.
2. Dərc edilən məqalələrin mükafatını idarə təyin edir.

İstisna
1. Nəşrə qəbul edilən məqalələrə müəlliflərə mükafat verilməz.
2. Dərc edilən məqalələrin mükafatını idarə təyin edir.

İstisna
1. Nəşrə qəbul edilən məqalələrə müəlliflərə mükafat verilməz.
2. Dərc edilən məqalələrin mükafatını idarə təyin edir.

İstisna
1. Nəşrə qəbul edilən məqalələrə müəlliflərə mükafat verilməz.
2. Dərc edilən məqalələrin mükafatını idarə təyin edir.

İstisna
1. Nəşrə qəbul edilən məqalələrə müəlliflərə mükafat verilməz.
2. Dərc edilən məqalələrin mükafatını idarə təyin edir.

"Azərbaycan" qəzetinin 175-ci nömrəsinin 1-ci səhifəsi

zanın [vəziyyətin] bu qədər müşkül və çətin bir zamanında hökumət yenə sizi unutmamış, məişət və güzəranınızı təmin üçün az işləməmişdir. İndiyə qədər işlənən işlər sizə sübut edə bilər ki, Azərbaycan Hökuməti, Azərbaycan Parlamentini hər şeydən əvvəl sizi rahat etmək üçün çalışır. Öylə isə, siz rahat olacağınıza, sizin halınız siz istədiyiniz kimi təmin olacağına inanıb hökumətinizə zidd olan heç bir hərəkətdə bulunmamalısınız. Azərbaycan Hökumətinin mənafeyini, Azərbaycan istiqlalıyyətini hər kəsdən əvvəl siz müdafiə etməlisiniz, qoruma-lısınız!

Məəttəəssüf [təəssüf ki], Azərbaycan istiqlalıyyətinə, azərbaycanlılar amalına daban-dabana zidd olan və əski rus hakimiyyətini arzu edən bir qaç müzirr [zərərli] ünsürlər sizin aranızda girib, sizi yağlı sözlərlə aldadaraq, kəndi əlinizlə əkdiniz ağacı kəndinizə kökündən kəsdirmək istəyirlər.

Siz keçən sənə bu yağlı sözlərin nəticəsini gördünüz, meyvələrini yediniz. O meyvələrin ləzzətini biz unutmamışız, siz də unutmazsınız zənn edirik. Sizə vəz edənler gündə bir nam taqınaraq kəndi murdar fikirlərini yürütmək üçün gah millətpərəst, gah bolşevik olur və istədiklərini yapirlar.

Sizin aranızda bulunan bu müzirr ünsürlərin törətdiyi hiylə və təzvirin [fırıldığın] önünü hökumət səriyyə [sürətlə] alacaqdır və sizin haqlı tələbləriniz isaf olunaraq [yerinə yetirilərək] dərdlərinizə çarə ediləcəkdir. Fəqət siz bunu düşünməlisiniz ki, hər fərd və hər sinifin xüsusi arzusu olduğu kimi, ümumi arzusu da var. Sizin xüsusi arzunuz təmini-məişətdir [dolanışığınızı təmin etməkdir]. Bu arzu yalnız

sizin deyil, böyük-küçük, əkinçi-əmələ, tacir – vəlhasil bütün insanların hər birinin kəndinə məxsus bir şəkildə bu arzusu var. Hər kəs kəndi məişətini kəndi istədiyi yolda təmin etmək, dünyada rahat yaşamaq istər. Fəqət bu xüsusi arzudan başqa bir də ümumi arzu var ki, yuxarıda bəyan olunan siniflərin hər biri heyne-həyatında [bütün həyatı boyu] kəndi xüsusi arzularını işbu ümumi arzuya fəda etməyə hazırdır.

İştə, bu gün həpimizin ümumi arzumuz – Vətənin səadəti, Azərbaycanın istiqlalıyyəti, vətənimizin birdəfəlik rus istilasından azad olmasıdır. Sizin keçən sənədə göstərdiyiniz fədakarlıq bizə isbat etdi ki, siz də bu ümumi arzuya şəriksiniz və heyne-hacətdə [lazım gəldiyində] kəndi xüsusi arzunuzu arzuvi-ümumiyyə fəda etməyə də hazırsınız.

Binaənileyh [ona görə], sağdan olsun, soldan olsun, istiqlalıyyətimizin iffətinə, vətənimizin səlamət və səadətinə, hökumətimizin heysiyyətinə əl uzadacaq hər bir fərd və cəmiyyəti kəndinizə düşmən bilib, onların yağlı və tatlı [şirin] sözlərinə aldanmamanızı sizə tövsiyə edirik.

*Azərbaycan el firqəsi “Əhrar”
Bakı Mərkəzi Komitəsi tərəfindən*

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

Royter ajansından

London - Klemansonun təvəqqəsinə görə, edam cəzasına məhkum edilən Kottinin edamı 10 il katorqa cəzasına təbdil edilmişdir [dəyişdirilmişdir].

Berlin - Bavariya kəndçilərin[in] başçısı Şura Hökuməti əleyhinə çıxaraq Mün-

xenə ərzaq gətirilməsinə mane olması ilə təhdiddə bulunur. Nürnberqdə spartaklar çıxışda bulunmuşlardır. Hökumətin güclü dəstəsi hal-hazırda şəhəri mühasirə edib, Vürtemberg Şurası Şura Cümhuriyyəti əleyhinə səs vermişdir. Münxendə üç sosialist firqəsi yek-digərinin [bir-birinin] əleyhinə işləyirlər. Mükəmməl iş-tişaş davam edir.

Berlin - Braunşveyqdə ümumi tətil başlanmışdır. Banklar, qəzetə idarələri, dəmiryollar və tramvay tətil etmişdir.

- Peştədən xəbər verilir ki, Macarıstanda Otvarda Qırmızı qoşun əfradı [əsgərləri] ilə çəxələr arasında qanlı müsadimə [toqquşma] vəqə olaraq 30 nəfər Qırmızı qoşundan, 160 nəfər çəxlərdən qətl olmuşlardır.

London - Rəvayətə görə, general D’Esperi bəyan etmişdir ki, Odessanı Mütəfiqlər əldə saxlaya bilərdilər. Fəqət əhəliyyə ərzaq yetmədiyi üçün oranı təxliyyə qərar vermişdir. Hal-hazırda bolşeviklər Krıma soxulmaq istəyirlər. İndidən fransız və yunan əsgərləri ilə etilafa [razılığa] girişmişlər. Bolşeviklərin məlumatına nəzərən, onlar təzyiq edilmişlərdir. Sevastopolun şimal cəhətinin 30 verstliyində mövcud Perkopolu bolşeviklər işğal etmişlərdir. Omskdan rəsmi surətdə xəbər verilir ki, Sarapul dairəsində iki bolşevik dəstəsi məğlub edilmişdir. Yaralananların miqdarı 900 nəfərdir.

QƏBAHƏTLİLƏR CƏZALARINA ÇATIR

Möhtərəm “Azərbaycan”ı oxuyanlar bu son vaxtlarda vəzifədə sui-istimal

[sui-istifadə] edən və rüşvətxor məmurların İstinaf Məhkəməsi müddəyi-ümumisi [Məhkəmə Palatası prokuroru] tərəfindən təhti-məsuliyyətdə [məsuliyyət altına] alınmağa başlamalarını oxumaqdadır. Vətənin və camaatın da ən böyük təhlükəsi böylə xain məmurların vücudu olması şübhəsizdir. Buna məbni [buna əsasən], böylə məmurların cəzalarına çatması, aradan çıxması xüsusunda səy və müavinət nəinki yalnız bir hökumətin, bəlkə ümum əşxasın [bütün adamların] ən birinci vəzifəsidir.

Bakı şəhər və vilayəti üçün təyin edilərək bu yaxınlarda gələn İstinaf Məhkəməsi müddəyi-ümumisi Əli bəy İristov pək fəal və namuskar bir zat olmasını onu tanıyanlar bilir.

Əli bəy Bakıya gələr-gəlməz cəzaya müstəhəqq [layiq] olan məmurları istər mülkiyyətdə [dövlət idarəsində] olsun, zəbtiiyyətdə [asayiş qurumlarında] olsun və yaxud ədliyyətdə olsun, birər-birər təhti-məsuliyyətdə alaraq həbsxanaya yatırımaqdadır.

Fəqət Əli bəy həzrətlərinin özü deməsinə nəzərən, böylə məmurlarla mübarizədə və onları təmizləməkdə necə ki lazımdır məqsuduna nail olammayır.

Səbəb isə həman məmurlar əleyhinə iqameyi-dava edənlərin [şikayət edənlərin, məhkəmə iddiası qaldıranların] müddəyi-ümumiyə deyil, məmurların öz rəislərinə şikayət etmələridir.

Zira, məmurlardan verilən şikayətlərə əksər övqat [çox vaxt] rəisləri etina etməyirlər. Bəzi vaxt dəxi öz tədabir [tədbirləri] və vasitələri ilə təhqiç və rədd edirlər.

Müddəyi-ümuminin də bundan xəbəri olmayır ki, qəbahətli məmurun təhti-məsuliyyətdə alınmasını tələb etsin.

Doğrudur, istibdad qanunu mövcubincə [əsasında], heç bir məmur öz rəisinin rızası olmaqsızın təhti-məsuliyyətə alınmaz. Buna məbni də [buna əsasən də], məmurlardan edilən şikayətlər həman məmurun rəisinə edilməlidir. Fəqət müddəyi-ümumi dəxi bir məmurun təhti-məsuliyyətə alınmasını həman məmurun rəisindən tələb etmək haqq və səlahiyyətinə qanunən malikdir. Buna məbni də məmurun rəisinə deyil, birbaşa müddəyi-ümumiyyə hər bir məmurun xilafiqanun [qanunazidd] hərəkəti müqabilində şikayət vermək olar ki, bu da müddəyi-ümumi Əli bəy həzrətlərinin arzusudur.

M[im]. S[in].

TƏTİLİ-ÜMUMİ

Türk Ədəmi-Mərkəziyyət “Müsəvat” firqəsi Bakı Komitəsi böylə bir müraciət-namə nəşr etmişdir:

6 may 1919

Əmələ yoldaşlar!

Bu zabastovka [tətil] siyasidir, çünki kollektivi ortaya atıb da o vasitə ilə sizi ingilis qüvvəti ilə müharibəyə çəkmək istəyirlər.

Əmin olunuz ki, sonra növbət Azərbaycan Hökumətinə və Azərbaycanın istiqlalına gələcəkdir.

Bakını Rusiyaya bitşirmək istəyən bolşeviklər sizi istər-istəməz zabastovkaya çəkirlər, yolları bağlayırlar, həyatı durdururlar. Fəqət biliniz ki, bu surətlə əmələnin halı yaxşılaşmaz. Biləks [əksinə], şəhərə buğda gəlməz, bazardakı

ərzaq gizlədilər, bahalıq daha da artar, çörək tapılmaz, müşkülət çıxar.

Deyirlər ki, təfavüt yoxdur, Hacı-Tərxan [Həştərxan] yolu açılmasa, bu hal bir ay sonra olacaq. Mədəncilər mədənləri bağlamaq məcburiyyətində qalacaqlar. Fəqət, konferansiyanın bolşevikləri kimi, hökumət, Parlaman dəxi bu halı görür, düşünür. Təbiidir ki, çarə görür. Hacı-Tərxan yolu açılmasının lazım olduğuna hökumət özü də qanədir. Fəqət nə şərtlə?

Azərbaycan ilə əlaqəsi olmayan, Azərbaycanca candan düşmən olan Mirzayanlar, Mikoyanlar, Çurayevlər əlbəttə ki, araya şuluqluq salmaq üçün gözlərini yumub hər növ hərəkət çıxara bilərlər. Fəqət biz də böylə edə biləmiyiz? Bizim hökumətimiz var ki, məmləkətin müqəddəratından məsuldur. Onun tədbirlərini görməli, onun arxasından getməliyiz.

Siz, bolşeviklərin də idarəsini gördünüz. Hacı-Tərxan da onlarda, Bakı da onlarda ikən mədənlər nə halda idi? Hacı-Tərxana nə qədər neft çıxara bilirdi və sizə gündə nə qədər qoz və nə qədər fındıq verirdi?

Əlbəttə, yerinizdən olmayın. Rusiya bolşeviklərinin intriqasına aldanmayın. Onlara Rusiyadan pul gəlmiş, adam gəlmişdir. Onların məqsədi bizi ingilislərlə vuruşdurmaqdır. Bu gün bizim dostumuz kimi görünülər, fəqət sabah əllərinə fürsət düşüncə, yenə müsəlman əmələsi kəndisini bu yolda, kəndi millətdaşlarını bərrü-biyabanlarda [çöldə-düzdə, səhrada] görsün.

Mart günlərini yadına salsın!

Hökumət işləmək istəyən fəhlələri onlara cəbr etmək [zor işlətmək] istəyənlərdən mühafizət etmək üçün tədbirlər gör-

müşdür. Kimsə qorxmasın, işinin üstündə bərk dursun, zabastovka etməsin.

Daha dünənki bəyannaməmizdə deyirdik ki, iqtisadi tələblər qəbul edilir. Yalnız siyasi tələblərdən vaz keçməli və Azərbaycan əmələsinin işini Azərbaycanı dost tutan şəxslər aparmalıdır.

Roçıldə

Mayın 5-ində Ramanada Roçıldə 500[-ə] yaxın müsəlman əmələlərinin yığınağı olub, Zülfüqar Məhəmmədov tərəfindən zabastovka haqqında daklad edildikdən və əmələlər tərəfindən məsələ müzakirə olunduqdan sonra ittihadla [hamılıqla] qəbul edilmişdir ki, “Müsəvat” firqəsi tərəfindən caiz görülməyincə, bir müsəlman əmələ zabastovkaya iştirak etməməlidir. Əlavəyi-bərin [buna əlavə olaraq], bütün zavod komissiya əzalarına [üzlərinə] düsturüləmə [təlimatnamə] verilməlidir ki, onlar tətil komitəsinə girməyib, onun seçkisinə iştirak etməsinlər.

Nefto-motordlarda

Elektrik qüvvəti ilə işləməyən bütün nefto-motorlu firmalarda olan müsəlmanlar və qismən də ruslar Mərkəzi Tətil Komitəsinin əmrinə baxmayaraq işlərinə davam etməkdədirlər. Şibayev, Volçinski, Mantaşov, 5-ci qruppa, Adamov, Aramazd, Abent, Fartok və qeyrə firmalar bu qəbildəndir.

Suraxanıda

Suraxanıdakı nefto-motorlarla işləyən firmalar zabastovka etməmişlərdir.

Bibiheybətə

Kəza [eləcə də], zabastovka yalnız “Elek-

triçeski Sila”nın dayanması üzündən əmələ gəlmiş, yoxsa nefto-motorlarla işləyən zavodlarda zabastovka olmamışdır.

* Mərkəzi Tətil Komitəsi Rəisi-vükəla [Baş nazir] və Məsai [Əmək] nazirinə böylə bir kağız göndərmişdir:

“Həmin mayısın 7-ci gecəsi bir çox yoldaşlarımız tövqif [həbs] edilmişlərdir. Binaənileyh [ona görə], tələb edirik ki, təcili surətdə onların azad edilməsi barəsində lazımı binagüzarlıqda bulunulsun [sərəncam verilsin] və minbəd [bundan sonra] heç bir tövqifat icra edilməsin. Əks surətdə biz üçüncü sıra müəssisələr tətilinə məcbur olacağız.”

Mərkəzi Tətil Komitəsi

“Tətil Komitəsi xəbəri”ndə xəbər verilir ki, dövləti xidmətlərdə olan məmurlar ittifaqı da tətil elan etmək istəyirmiş. Aldığımız məlumata görə bu xəbər iftiradan ibarətdir. Bütün dövləti idarələrdə işlər adət üzrə getməkdədir.

Tağıyevin fabrikası

Saat 12-də mitinq dəvət edilmişdi. Staçkom əzasından [Tətil Komitəsi üzvlərindən] Muxtar nam [adlı] birisi gəlib mitinqi dağıtmaq istər, fəqət Səməd bəy buna mane olaraq mitinq davam edir və nəhayət hamısı gedib işləməyə qərar verirlər. Fəqət elektrik qüvvəsi olmadığından məəttəl qalırlar. Qüvvə olan kimi işləyəcəklərdir.

Beli-qorod

Şibayev teatrosunda böyük mitinq varmış və tətil komitəsi nümayəndəsi ilə “Müsəvat” nümayəndəsinin mübahisə-

tından və “Müsavat” nümayəndəsi Fəhlə Konfransının hərəkətləri haqqında məlumat verdikdən sonra müsəlman əməllər bir səsle işləməyi təhti-qərara almışlardır. Belə-qorodda [Ağ şəhərdə] ümum müsəlman əməlləri işləyirlər.

Suraxanı

Bir mitinqdə tətilin iqtisadi deyil, siyasi olduğunu qeydlə əməllər işləməyi təhti-qərara almışlardır.

Benkendorfun 18-ci uçaştokunda [sahəsində] Əjdər nam [adlı] birisi səy edirmiş tətil olsun. Səhhətqulu nam isə əksinə çalışmış. Nəticədə fəhlələr işləmişlər, ancaq mübarizə edənlərdən Əjdər bıçaq ilə başından yaralanmışdır.

Bu surətlə Suraxanıda Kaspi-Çernomorski mədəninin rus əməllərindən başqa ümum firmaların müsəlman və qeyri-müsəlman əməlləri işləyirlər.

Balaxana

Kokorev 8-ci uçaştokda [sahədə] əməllər işləmək istəmişlər. Ancaq maslyonşiklər [yağlayıcı fəhlələr] işə buraxmamışlardır.

“Kaspiyskoye tovarışestvo” mədən əməlləri (müsəlman) işləyirlər və müdiriyyətə xəbər vermişlər ki, tətil etməyə və maaşlarını kantordan alacaqlardır.

“Ter-Akopov” 75-ci uçaştokda müsəlman əməlləri işləmək istəmişlər. Ruslar toku buraxmışlardır. Bu halda bir nəfər kazanlı türk gəlib motoru işlədib, fəhlələr işləmişlər.

Şibayev Çələkən uçaştoku əməlləri işləyirlər. Balaxanada hər yerdə ki, motor və buxar var, müsəlman əməlləri işlə-

yirlər. O yerdə ki, elektrikdir, məəttəl qalmışlar, amma tətil etməyirlər.

Nobelin birinci nömrə mədəninə müdir bir tartalşikə [dartayçıya] demişdir iş yoxdur. O cavab vermişdir ki, mən tətil bilməm, işləyəcəyəm.

Rzaqulu nam bir tələbə (Hümmət), fəhlələri tətilə dəvət etmişdir. Fəhlələr isə onu eşitmək istəməyib qovmuşlar və işləməyi təhti-qərara almışlardır.

Binəqədida

Cəmi mədənlər tamamilə işləyirlər. Bəzi yerlərdə ki, rus əməlləri tətil etmişdir, onların da işini müsəlmanlar görürlər.

Sabunçuda

“Lianozov”, “Bakı Rus Neft Cəmiyyəti”, “Şibayev”, “Kalantarov”, “Mirzəyev” (50), “Çeknorov”, “Ter-Akopov” 47, 64 və 16, “Russki neft” 15-inci qrup, “Şibayev-Vəzirov”, “Şibayev-Çelokanski”, “Balaxana-Zabrat”, “Aramazd”, “Adamov”, “Mantaşev”, “Kaspiyskoye tovarışestvo” və sairələri tamamilə işləyirlər.

Ramanada

Əsədullayev mədəninə mitinq olub, tətil komitəsi seçmək istəmişlər. Amma müsəlman əməlləri razı olmayıb, işləməyə başlamışlardır.

Nobel 7-ci uçaştokda əməllər işləmək istəmişlər, müdir qoymamışdır. Fəhlələr bəratülqövl [protokol] yazıblar.

Zabratda

Zabrat tərəfdə ümum müsəlman əməlləri işləyirlər.

Bibiheybət

Ümum müsəlman əməlləri işləyirlər, ancaq elektrik lazım olan bəzi yerlərdə məəttəldirlər.

Çorni-qorod [Qara şəhər]

Cəmi müsəlman əməlləri işləyirlər. Şəhər saat 10-da Nobel zavodunun əməllə və sənətkarları ümumi iclas çağıraraq qəti surətdə qərar vermişlər tətil etməsinlər.

Dəmiryolunda

Sabiq “Ejen Şmid” müsəlman əməlləri dəmiryol deposuna gedib, oranı işlətməyə başlamış və son nəfəslərində işi yatırmamağı təhti-qərara almışlardır.

FƏHLƏLƏRİN MƏKTUBU

Azərbaycan Cümhuriyyəti Məsai Nəzarəti-cəliləsinə

1919-cu sənəsi 6 mayıs tarixində, şənbə [çərşənbə axşamı] günü saat 1-də, bir yerdə ictimai etmiş “Kaspi neft yoldaşları”nın 115-ci, 241-ci, 23-cü, 46-cı uçaştok mədənləri müsəlman əməlləri tərəfindən məruzələridir.

Biz balada mühərrər [yuxarıda yazılan] mədənlərdə çalışan müsəlman əməlləri heç bir təşkilat tərəfindən tətilə dair məlumat almış olmadığımızdan məəddə [əlavə], tətil etməyi kəndi vətən və millətimiz üçün son dərəcə xətərlə [təhlükəli] olduğu nöqtəyi-nəzərindən şu tətilə iştirak etməməyi qərara aldıq. Hər halda hökumətimizin əmrinə itaətə hazır olduğumuzu ittilya müsariət etməklə [dərhal xəbər verməklə], tətil davamı müddətin-

də məvaciblərimizin müntəzəmən verilməsinə müsəidə buyurmaları rica olunur.

BAYRAĞIMIZ SARSILMAZ

Müqəddəs bayrağımızın münəvvər [nurlu] rəngləri günəşin ziya və şəfəqləri kimi təcəlli edir. Zülmət dostu olan sağ və sol düşmənlərimizin xain gözləri bu nurlardan qamaşır.

Münəvvər bayrağımızın üçrəngli parçasını övci-səməyə [göyün ən yüksək nöqtəsinə] qaldıran ağacı iti bir ox olub alçaq düşmənlərimizin qara qəlblərini deşməkdədir.

Müzəffər bayrağımızı möhkəm tutmuş olan müqəddəs əllərin getdikcə artmaqda olan qüdrət və qüvvəti zalım düşmənlərimizin namərd belini sındırmaq və alçaq başlarını əydirmək üzrədir.

O xain gözlər, qara qəlblər, namərd bellər və alçaq başların sahibləri əzab çəkirlər. Ruhları inciyir, bədənləri ağrıyır. Vicdan əzabı altında haqq qapısında sürünən iblis kimi, müqəddəs bayrağımız qabağında əzilib-büzülür və bu bayrağı qapmaq, ağacını sınıq-sınıq və parçasını para-para etmək üçün bayraqdar üzərinə cummaq və soxulmaq istəyirlər...

Əbəs zəhmət!

O ağac sınımaz, o nur sönməz, o əl dönməz! Çünki bayrağımız haqq bayrağıdır. O, bir millətin hüquqi-bəşəriyyəsinin harisidir [gözətçisidir]. Bir millət ki, onun da insan kimi yaşamağa haqqı vardır. Bir millət ki, daha əsir olmaq istəməyir!

Nahaq səy!

Zülüm və əsarətin yoğun zincirlərini qırıq-qırıq etməyə qadir olmuş bir millətin haqq və hüriyyət bayrağı enməz, sarsılmaz!

Ayn.

BAKI XƏBƏRLƏRİ

And vermə rəsmi

Dünən gündüz saat 12-də Təzəpir məscidi həyatında Azərbaycan Parlamanının mühafizəsi üçün təzə təşkil olunmuş mühafizə bölüyünə və hökumətin konvoy dəstəsinə, Azərbaycan Cümhuriyyətinə və Parlamanına sadıq qalacaqları üçün and vermə rəsmi [mərasimi] icra edilmişdir. Məzkur [deyilən] dəstələrə Azərbaycan Hökumətinin şeyxülislamı [Axund Ağ] Ağaalizadə and vermişdir. Parlaman sədri Həsən bəy Ağayev başda olmaq üzrə Parlaman üzvlərindən bəziləri iştirak etmişdir. Həsən bəy Ağayev cənabları əsgərləri təbrik edib, sonra rəsmikeçid qəbul etmişdir. Parlaman üzvü Məhəmməd Əmin Rəsulzadə cənabları dəxi əsgərləri təbrik etmişdir. And vermə mərasimindən sonra əsgərlər musiqi çala-çala izdihamin alqışları altında paytaxt küçələrinə çıxmışlardır.

* Mayın 1-indən 5-inə qədər Bakı qalabəyisi [komendantı] tərəfindən edilən binagüzarlığa [sərəncama] görə icazəsiz əslihə [silah] gəzdirməkdə müttəhim edilən bir çox şəxslərdən 15 dənəyə qədər bəratülqövl [protokol] tərtib edilmişdir.

* “Yoldaşların” Mərkəzi Tətil Komitəsi tərəfindən çap edilmiş olan “İzves-

tiya” adlı yarım vərəq qəzetəyə baxdıqda, tətilin onlar üçün ən “müvəffəqiyyətli” surətdə getməkdə olduğu gözə çarpır. Guya müsəlman əməlləri də ümum Bakı əməlləri ilə bərabər tətilə iştirak edib, bütün həyatı durdurmuşlar. Həqiqəti-halı bir tərəfə buraxıb, guya oxuyucuların mədən dairəsindən yüz verstlərlə kənar olduqlarını zənn edib də əhval haqqında birtərəfli məlumat verilir. Halbuki hər kəs mədən dairəsinə çıxarsa, aşkar görəcəkdir ki, tamamilə əksinədir.

Dünən səhərdən şəhərdə sükunət edən [yaşayan] müsəlman əməllərini, qazan təmizləyənləri və başqalarını çox adam işə gedən görmüşdür. Binəqədidə mədənlər ta srağagündən bir dəqiqə də olsa dayanmayıb öz işlərində davam edirlər. Başqa mədənlərdə dəxi motor və qazanla işləyən mədənlərin müsəlman əməlləri tamamilə işlərinə davam etməkdədirlər.

Kokorev mədəninə rus və erməni əməlləri müsəlmanları işdən saxlamaq qəsdilə motorun bəzi hissələrini çıxarıb aparmışlarsa da, bir qəddərdən sonra əməllər yenə düzəldib iş başlamışlardır. Şəhərdə tətildən heç bir əlamət müşahidə olunmayı. Fəqət axşamlar elektrik olmadığından, ona adət edən sinif bir qəddər “darıxır”. Vəilla [yoxsa] havanın aydınlığı bunu dəxi bir dərəcə rəf edir [aradan qaldırır]. Dünən axşam əhali gecə saat 12-dən daha gec küçələrdə gəzməkdə idi. Aşağı və miyanə [orta] sinif isə işığa ehtiyac belə hiss etməyir. Axşam polis nəfəratı artıb, küçələrdə ümumi asayiş hökmfərma idi [hökm sürürdü]. Dünən səhər mədən dairələrindən məlumat alınmışdır ki, ümum

müsəlman əməlləri öz işlərində davam edirlər. Şəhərdə hökumət sərəncamı ilə bir çox adamlar, müfəttislər [provokatorlar] və qeyriləri dərdəst [tutulmuş] və məhbus edilmişlərdir. Yoldaşların əhvalı xeyli pərişandır. Raboçi Klubda [Fəhlə Klubunda] əvvəlki fəaliyyət müşahidə olunmayı. Biləks [əksinə], hər yerdə bir şaşqınlıq, qarğışlıq gözə çarpmaqdadır.

Hökumətin binagüzarlığına görə polis tərəfindən mərkəzi elektrik mövqifi [stansiyası] işğal edilib, baş ustalar iş şüru etmişlər [başlamışlar] və bu gündən etibarən işiq dəxi buraxılacaqdır. Dünən səhərdən Azərbaycan ordusunun qoşun hissələri musiqi ilə bərabər şəhərin küçələrini gəzib və Azərbaycan istiqlaliyyətinə səmimi-qəlbədən xidmət edib, son nəfəslərinə qədər onu müdafiə və mühafizə etməyi vəd ilə qəsəm yad etmişlər [and içmişlər].

Hökumətin binagüzarlığı ilə şəhər idareyi-örfiyyəyi-əsgəriyyə [hərbi fəvqəladə rejim] altında elan edilmiş və asayiş-ümumiyyə rəxnə salmaq istəyənlərin dərhal tövqif və şiddətli cəzaya düçar olacaqları elan edilmişdir. Şəhərdə olduğu kimi, mədən dairələrində dəxi lazımı tədbirlər ittixaz edilib [tədbirlər görüldü], nizam və asayiş hökmfərma. Rus yoldaşlardan dəxi bəziləri işləməyə başlamışlardır. Bazar, dükan, ticarət və qeyri işlər adi üzrə davam edib, hökumət müəssisələri isə fəvqəladə hərəkət və fəaliyyət göstərməkdədir.

**Müvəqqəti müdir:
Hacıbəyli Üzeyir**

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

Hökumət elanı

səh. 131. “Rusiya savdepiyası”: Rusiya Deputatlar Soveti; məcazi mənada Sovet Rusiyası.

Tətili-ümumi

səh. 134. “6 may 1919

Əmələ yoldaşlar!” : qəzetdə bu iki sətirin yeri dəyişik düşmüşdür.

səh. 135. “Roçil”: Ramanada, Rotşildlərə məxsus olmuş əraziyə xalq arasında verilən ad.

“Elektriçeskaya Sila”: Bakıda Nobel qardaşlarına məxsus elektrik şirkəti.

səh. 136. “tartalışik” (dartayçı): quyudan köhnə üsulla – xüsusi vedrəylə (dartayla) neft çəkib çıxaran fəhlə.